

Biskop Atle Sommerfeldt:

VISITASPREKEN DOMKIRKEN SOKN

7.mai 2017 // 4 søndag i påsketiden

Jes 54,7-10 // Fil 3,12-14 // Joh 16,16-22

I kirken har vi ofte meningsbrytninger om hvordan vi skal forstå det Skriften sier og det kirken lærer. I dagens evangelium hørte vi hvordan slike diskusjoner, samtaler og dialoger er en del av den kulturen vi har fått overlevert både fra vår jødiske og vår greske kulturarv.

Utvidelsen av vår kunnskap om mennesket og natur siden Bibelens skrifter ble til, har ikke gjort denne tradisjonen mindre relevant. Den har skapt, skaper og vil stadig skape nye spørsmål og svar. All vår kunnskap har ikke løst de grunnleggende spørsmålene knyttet til livstolkning i møtet med eksistensiell smerte og innsikt om ondskap og lidelse i verden, og våre egne livs horisont i dødens skygge.

Ett av disse store spørsmålene menneskene har stilt til alle tider er om, og eventuelt hvordan, vi kan se og gjenkjenne Gud i våre liv. Da jeg var 10 år sendte Sovjetunionen det første mennesket ut i verdensrommet. Generalsekretær Khrusjtsjov, Sovjetunionens leder, kunne triumferende hevde at Gagarin ikke hadde sett noen Gud der oppe, og bekreftet dermed partiets ateistiske ideologi.

Det er liten grunn til å anta at dette utsagnet hadde stor gjennomslagskraft i Sovjetunionen, dominert som folket var av den ortodokse overbevisningen om at Gud sees i liturgien og de hellige bildene, ikonene. Etter hvert fikk imidlertid utsagnet en viss gjennomslagskraft blant klassekamerater i Asker i heftige diskusjoner om Guds eksistens. De hevdet at siden Gud ikke kunne sees eller bevises med det vi lærte i naturfag eller matematikktimene, kunne Gud heller ikke eksistere. Med en viss forbauselse registrerer jeg at denne typen lett pubertale resonnementer om Gud, igjen er blitt moderne gjennom de såkalte ny-ateistene med biologprofessoren Richard Dawkins i spissen.

I mitt lektorhjem med en realist til far, var dette egentlig aldri et truende argument. Han hadde gjort opp med de debatten mens han studerte på 1930-tallet og formidlet en trygghet på dette punktet som jeg hadde med meg i ryggmargen. Hvis Gud fantes, var det klart nok at Gud ikke kunne plasseres på en sky eller en asteroide, eller kunne innpasses i et intellektuelt skjema jeg og vi kunne kontrollere. Så begrenset kan ikke Gud være, da er jo ikke Gud, Gud.

Men parkeringen av Khrusjtsjov og co forhindrer ikke at det grunnleggende spørsmålet om å se og gjenfinne Gud i min virkelighet var og er et betimelig og relevant spørsmål.

I dagens evangelium kommer vi rett inn i en diskusjon om Guds synlighet. Disiplene diskuterte seg imellom og med Jesus hva det betydde når Jesus sa at de i en kort stund ikke ville se Jesus, men at de så ville få se ham igjen. Diskusjonen fant sted under det siste måltidet da nattverden ble innstiftet. Den er en av flere dialoger der disiplene spør og graver og bare delvis forstår hva Jesus sier når han forklarer dem hvem han er og betydningen av det som skjer med ham. I en

av disse diskusjonene er Filip enkel og klar: «Herre, vis oss Far, det er nok for oss». Og det kan vel noen hver av oss underskrive på: «Gud, bare gi oss et sikkert tegn der vi ser deg, så er alt greit. Mer trenger vi ikke».

Jesus svarer Filip og sier at den som har sett Jesus, har sett Far, eller Gud. Som Filip blir også vi henvist til å se etter Gud i Jesus. Et sikkert tegn på at vi ser Gud vil bety at vi låser Gud inne i våre kategorier og tankesett. Men Gud lar oss ikke være uten svar. Gud viser seg for oss i Jesus.

Johannes skriver evangeliet til forsamlinger som kjemper for å overleve i påvente av at Jesus skal komme tilbake. Jeg har alltid synes det har vært befriende at Johannes er så trygg på sannheten og gjennomslagskraften i kirkens grunnleggende Jesusfortelling, at selv apostlene kan fremstilles som både uforstandige, tvilende og forvirret, men også utfordrende og presise i sine spørsmål.

Vi har for mange eksempler i kirkens historie på at noen påberoper seg å ha den fulle og komplette innsikt i betydningen av Jesu ord og Guds tanke og handlinger. De lukker diskusjon og spørrende leting etter svar på nye og gamle spørsmål, og avviser den dype kirkelige tradisjonen som søker å se og gjenkjenne Gud i sin egen samtid.

En slik posisjon kan skape sikkerhet hos en selv en stund, men historien har lært oss at den først og fremst skaper avstand og fornektelse og falske anstøt. Én ting er i alle fall sikkert, bibelsk er en slik skråsikkerhet ikke. Det bryter med menneskets grunnleggende livsvilkår slik Paulus så uovertruffent har formulert det:

«Nå ser vi i et speil, i en gåte, da skal vi se ansikt til ansikt til ansikt. Nå forstår jeg stykkevis, da skal jeg erkjenne fullt ut, slik Gud kjenner meg fullt ut».

Det finnes altså ikke grenser for spørsmål vi kan stille om Gud, og svarene er mangfoldige og varierer. Men det betyr jo ikke at det ikke finnes noen svar i det hele tatt, som vi kan hvile i og ha tillit til.

I dagens evangelium gir Johannes oss selve nøkkelen. Vi må **vende om fra oss selv** og vår egen livssituasjon og våre egne tankemønstre for å kunne finne frem til en bærekraftig tolkning av våre liv og se spor av Gud i vår hverdag. Vi må komme ut av innkrøetheten i oss selv, som Luther kaller menneskets ursynd. Gud er større, og kan bare sees i de store mysteriene Gud har gitt oss.

For det **første må vi vende tilbake** til de sjelsettende dagene i Jerusalem for snart 2000 år siden. Jesus forberedte disiplene på den fortvilelsen de vil oppleve når Jesus, deres livs håp, kom til å dø og forlate dem og derfor ikke lenger være tilgjengelig for dem. Jesus forsøker å hjelpe dem til å leve i denne smerten og store sorgen ved å sammenlikne med riene en kvinne erfarer før fødselen, en erfaring fra hverdagen særlig kvinnene i Jesu følge kunne gjenkjenne. Etter riene fødes det nye liv, og den nye menneskehet, Adam, kommer inn i mennesket og skapelsens virkelighet.

Johannes visste da han skrev ned denne samtalen - og vi vet - at mange av disiplene i bokstavelig forstand ville komme til å se Jesus som den oppstandne. Disiplene vil finne graven tom og møte

Jesus som seierherre. Den oppstandne Jesus vil bekrefte for dem Guds løfte til Noah, som vi hørte i den gammeltestamentlige lesningen:

«Aldri mer skal min godhet vike fra deg, min fredspakt skal ikke vakle». Jesus, den oppstandne, møter disiplene med Guds fredshilsen fra Noahpakten, med regnbuen som tegn.

Når vi vender om og tilbake til de dagene i Jerusalem, finner vi Gud som lider med oss i Jesus på korset, og Gud som seirer for oss i den oppstandne Herre. Som den nye Adam frigjør den korsfestede og oppstandne ikke bare disiplene den gang, men også oss og alle generasjoner og hele skaperverket fra den gamle Adams – menneskehets - livsbetingelse bundet fast i død, ondskap og svik.

Men Johannes åpner i dialogen med disiplene også omvendelse den andre veien. **De - og vi - må vende oss til fremtiden** og håpet om at Gud vil komme til oss og hele skapelsen fra sin fremtid. I Jesu død – smertene i kvinnens fødselsrier, fødes den nye menneskehet og den nye Adam. Slik disiplene ikke kunne se dette komme langfredag, var det vanskelig for leserne til Johannes 60 år etter å se denne fremtidens fullkommenhet komme. De måtte hengi seg til Guds løfte om at én dag vil Gud gjenopprette sitt skaperverk og sin menneskehet i all fullkommenhet. Også vi er utlevert til å hengi oss til dette løftet og ha tillit til at oppstandelsens nye virkelighet en gang skal seire helt og fullt, også for oss.

Men er dette alt jeg kan komme med på spørsmålet om hvordan jeg kan se og gjenkjenne Gud i mitt liv og min hverdag? Henviser Gud meg bare til fortidens hendelser og en fremtid jeg ikke kan vite vil komme?

Johannes forteller oss om **den tredje omvendelsen, omvendelsen til Guds møte med oss** her og nå, i måltidet Gud holder for oss for å minnes Jesu handling den gangen, peke fremover til Guds fremtid og til Guds tilstedeværelse i brød og vin her og nå. Slik disiplene fikk glimt av Guds fremtid i det siste måltidet før korsfestelsen og i måltidsfelleskapene med den Oppstandne, inviteres vi til å få glimt av Gud i den korsfestede og oppstandnes legeme og blod. Mer enn det - vi er blitt gitt et ankerfeste i Guds fremtid ved dåpens reise med Jesus gjennom død og forderv til liv og salighet.

Da kan vi som Russlands kristne ta det med ro når noen forsøker å avvise Gud ved at Gud ikke er sett av astronauter eller kan ugjendrivelig bevises etter våre standarder. Også vi finner Gud i gudstjenestens sentrale begivenheter som fysiske tegn vi kan forankre tilliten til de ufattbare fortellingene disiplene fortalte. Da gis vi mulighet til å foreta **den fjerde og siste omvendelsen, fra å spørre om jeg kan se Gud, til å hvile i tillit til at Gud ser meg og oss.** «Gud er den som ser meg», var det første navnet noe menneske ga Gud. «Gud er den som er tilstrekkelig for deg og vil følge deg», det var den første beskrivelsen av Abrahams Gud og betydningen av «Gud den veldige», slik det er oversatt til i vår Bibel. Det er dette Jesus viste oss er Gud. Derfor kan vi hvile i Guds nåde. Gud ser oss og følger oss. Det er tilstrekkelig. Amen.